

BIEDNY (80) *ai*

biedny (79), **bidny** (1) *Leop.*

biéd- (35), bied- (5); bied- *Oczko, OstrEpit, JanNKarKoch*; biéd- : bied- *KochTr (1:1), PudłFr (1:1)*.

sg m N biédny (9). ◇ *G* biédn(e)go (2). ◇ *D* biédn(e)mu (3). ◇ *A* biédn(e)go (2), biédny (1). ◇ *L* biédnym (2). ◇ *V* biédny (2). ◇ *f N* biédnã (16). ◇ *G* biédnej (8); -ej (3), -(e)j (5). ◇ *D* biédnej (2); -ej (1), -(e)j (1). ◇ *A* biédnã (3). ◇ *L* biédnej (1). ◇ *V* biédnã (3). ◇ *n N* biédné (2); -é (1); -(e) (1). ◇ *A* biédn(e) (2). ◇ *I* biédnym (1). ◇ *pl N m pers* biédni (3). *subst* biédné (10); -é (5), -(e) (5). ◇ *G* biédnych (1). ◇ *D* biédnym (2). ◇ *A m pers* biédn(e) (1). *subst* biédné (3); -é (2), -(e) (1). ◇ *V subst* biédné (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Budzący litość, godny współczucia; nieszczęśliwy; infestus Mącz; miserandus Cn (41)* : Aby bilo zal krolewłthwv thwoyemv pana našzego y włzech našł, y they byedney zyemyae. *LibLeg* 6/191v, 6/191v; *Mącz* 169d; *BudNT Rom* 7/24; *KochTr* 15; Abowiem on zmiłowawłzy fię nád biednym Mázowłzem wrzucił wnątrzne niezgody y domowe nieznałzki *StryjKron* 335, 240, 335, 458, 492, 512 (9); *KochFr* 34; *KochPhaen* 8; *KochPieś* 7, 29, 50; Niefczęśliwyś ty/ y ia biédna białągłowá *KochTarn* 76, Obiednesz merzady, by mi się godziło, rychleybys mię wmm Vysłyszał rządząc swą Xiężą wBiskupstwie. *ActReg* 174, 173; BIédné moié Troiánki/ przécł tãrgacie włofy/ Zbiciem pierśi/ płáčliwé podnośicie głofy? *GórnTroas* 31, 11, 12, 32, 36, 48, 55, 67; *KochFrag* 39, 52; ANi łuk twóy/ ácz łrogi/ nieprzemoże tego/ Ni łtrzały/ by mię mogły przywieś do pierwłzého Trapienia z miłości/ Którégo mé kości Biedné dotąd vczuły/ nieznałjąc lutości. *OstrEpit* A3v; *RybGęśli* Cv, D3; *GosłCast* 46; *PudłDydo* B.

W charakterystycznych połączeniach: biedny(-a,-e) białągłowa (3), człowiek (2), dziecię, jeździec, kanonija, kości, Litwa (3), matka, Mazowsze (2), ojczyzna, Polak (2), ręka, rządy, starość (4), Trojanka, wada, ziemia (2); z imieniem osobowyrn (3), z zaimkiem osobowym (5).

Wyrażenie: »biedna głowa« (3): KochPieś 9; KochFrag 17; Niechay to dziś dáruią biedney moiey głowie. PudłDydo B5v.

Szereg: »mizerny a biedny«: Padł iey v nog/łzczed [!]/ y vmárł: Walał fię przed iey nogami/ y leżał bez dułfe y mizerny á bydny [miserabilis] Leop Iudic 5/27.

2. *Małej wartości, marny, nędzny, kiepski, byle jaki; mały, drobny, niepozorny; naiwny, głupi [z odcieniem lekceważenia] (34)* : *OrzList* cv; Gdzieby w ludziech niebyło takiego łtarania O ty biedne piędzde *KochSat* A2; Biedne Veratrum/ ktoreg° kilku tyśięcy wiek łámego vżywał: Náš/moczy/ wytłacza/ deřtilluie *Oczko* 2; Teraz/ ácz mię łtrapił długimi drógami/ Y lat moich biédnych łkrócił fráfunkami *KochPs* 152; Który żywność włzelákim dawa źwierzętom/ Y biédnym/ co wołaią kniemu/ kručzętom. *KochPs* 213, 119, 121, 136, 151, 180; *MWilkHist* Gv; Ták nie dla łiebie w łármie robią woły/ Nie łobie biedne miód zbieraią pćzoły *StryjKron* 279; Ták w Pawie piorá Wronká fię vbrałá/ Y mniema biedna by zakłád wygráłá *StryjKron* 279; A biednałz to Wolnoś/ ktora przyciáoł/ ábo łług/ ábo háydukow do obrony potrzebuie. *GórnRozm* C; *WisznTr* 31; Włzytkoć wádzi: być ná nos biédna muchá pádlá/ Miecełz głowá/ y mniémałz/ że cię do krwi ziadłá *KochPieś* 20, 38;

Biédny kąsek/ co był łpadł z páná mégo łtołu: Y ten mi odięt zaráz/ z nádźieią połpołu. *PudłFr* 63; *GórnTroas* 34; *GrabowSet* B4; Albo w okręćie cáłym doniešiony: Albo ná dełce biédný przypláwiony *KochFrag* 14; *OrzJan* 44; *RybGęšli* B3v; *KmitaSpit* A2; *CzahTr* D4v; Czemu kłopot kupuiełz/ biédny dármochlúbie? *KlonWor* 12, **2, 19, 77.

W charakterystycznych połączeniach: biédny(-a, -e) człowiek, deska, darmochłub, kąsek, kości (2), kość, koń, kruczę, lata, lichwa, mucha, narod, nieboże, pieniądz (2), polmisek, posługa, pożytek, pożywienie, przychodzeń, pszczoła, ptaszę, rozkosz (2), szczątek, veratrum, winnica, wolność, wronka.

Wyrażenie: »biédny świat« (3): SarnUzn D7; KochPieś 10; WSzytko myśliwcy ná tym biédnym świecie/ Moźnieyfy ząwždy podlełzého gniecie. KochFrag 39.

Szeregi: »biédny, głupi i niebaczny« : o biédny/ głupi/ á niebáczny narodie BielKron 318v.

»biédny i płony«: o biédné/ y płoné Rołkołzy wálzé/ które tak łą włádzoné/ Ze w nich więcéy fráłunków/ y żáłości więcéy KochWr 21.

3. Ubogi (4) : *Iż mowią łácwey ociec ábo mátká biédna/ Vchowa dzieći dwádziełciá będąc łámá iédna. HistLan A3v, A4v; Biédnym chłopom rozbiorą konie ná podwody CiekPotr 30.*

Szereg: »biédny i podły«: y [Jezus Chrystus] on [dom Boży] łobie gotował. A zwłázczá one biédne y podłe rybitwy łwe CzechRozm 235v.

*** Bez wystarczajúcego kontekstu (1) : *[kreski] ani na b/ ani na ł kłáda/ gdi po nich idzie i: iako tu/ biédny/ lieniwy/ piełczony/ etć. JanNKarKoch G2v.*

Synonimy: 1. mizerny, nieszczęłliwy, przykry; 2. głupi, niebaczny, płony; 3. chudy, podły.

*Cf **BEZBIEDNY***